

tellation, когезия < engl. cohesion, коалесценция < engl. coalescence ș.a.). Este interesant de menționat că, cu toate acestea, tendința mai veche, a calchierii, se menține și astăzi, în domeniul terminologiei moderne (de ex.: избыточность — engl. redundancy, порождающая грамматика — engl. generative grammar, порождающая модель — engl. generative model etc.).

Dar deosebirea dintre cele două sisteme terminologice nu constă numai în principalele procedee de formare a termenilor. Faptul că terminologia rusă se bazează îndeobște pe calcul lingvistic are o seamă de implicații demne de semnalat: prezența unor termeni motivați sub raportul forme interne și deci, în general, mai ușor de reținut (comp. упрощение «reținuție», местоимение «pronume», дательный «dativ» etc.); folosirea paralelă, alături de termenii calchiați, a unor sinonime rezultate din imprumut [comp. dublete ca: именительный падеж/номинатив «nominativ», приставка/префикс «prefix», слуховой/акустический «acustic», зубной/дентальный «(consoană) dentală»]; dezvoltarea pe scară largă a sufixării, fapt datorită căruia pot fi formate derivate de la majoritatea termenilor lingvistici (de ex.: словообразование «formarea cuvintelor» → словообразовательный; фраза «frază» → фразовый; языковедение «știința limbii» → языковедческий etc.)¹.

Toate aceste particularități — proprii, în general, într-o măsură sau alta, terminologiei limbilor slave² — fac ca rusa să se deosebească simțitor, din punctul de vedere al problemei în discuție, de limba română și, implicit, de celelalte limbi romanice³. Este, în ultimă instanță, o deosebire de structură și sistem.

S-ar putea obiecta că, cu tot specificul celor două sisteme, majoritatea termenilor discutați (местоимение, падеж, аффикс, префикс, суффикс etc.) au echivalente românești perfecte, înregistrate în dicționarele bilingve curente⁴, și că prin urmare n-ar fi nevoie de o lucrare specială care să le repete. O asemenea obiecție ar fi însă, fără îndoială, neîntemeiată. Un dicționar rus-român de tip obișnuit conține într-adevăr unii termeni gramaticali, însă de regulă nu oferă, în virtutea specificului său, decât traducerea respectivului cuvânt-titlu și atit. În afară de aceasta, într-o astfel de lucrare nu sînt înregistrați decât cei mai uzuali termeni, marea majoritate a nomenclaturii lingvistice fiind lăsată la o parte. Comp., în această ordine de idei, termeni ca взаимопредикативные предложения, достигающее наклонение, итерективация, морфологизованный член предложения, неморфологизованный член предложения, неопределенно-личное предложение, обобщенно-личное предложение, общепредикативное предложение, опущение, осложненное предложение, полные слова, придаточное предложение сопоставляющее, сверхфразное единство, слабоцентриализующее ударение, сложное синтаксическое целое, согласование «по совокупности», сопоставляющие члены предложения, стиль произношения, уточняющие члены предложения, фразеологическое единство, фразеологическое сращивание⁵, частицы речи ș.a., pentru a nu cita decât cîteva exemple din lista alfabetică, în limba rusă, de la sfîrșitul dicționarului întocmit de E. V. Krotevici și N. S. Rodzevici.

Termeni ca cei de mai sus (puși în circulație, în cea mai mare parte, de lingviști ca A. H. Vostokov, V. A. Bogoroditski, A. M. Peșkovski, L. V. Șerba, L. A. Bulahovski, V. V. Vinogradov ș.a.), folosiți curent în lucrările de specialitate rusești, nu au, aproape toți, echivalente în terminologia lingvistică românească, iar traducerea lor este, în general, destul de anevoioasă.

Printre foloasele pe care le-ar aduce un dicționar lingvistic rus-român (multe dintre ele reies de la sine din discuția de mai sus) ar putea fi amintite și următoarele. Se știe că, datorită unei tradiții mai vechi, în limba rusă au fost traduse, integral sau în fragmente, numeroase lucrări capitale aparținînd unor lingviști ca: Fr. Bopp, R. Kr. Rask, J. Grimm, W. Humboldt, A. Sch-

¹ Am putea adăuga aici, sub raportul deosebirilor, și un caz particular, de mai mică importanță, privind raportul dintre formă și conținut. Este vorba de faptul că uneori, chiar dacă două cuvinte, unul rusesc și altul românesc, au același (sau, mai precis, aproape același) înveliș sonor, conținutul lor poate diferi de la o limbă la alta, pînă în încredințare, sub raportul corespondenței, pe cititorul neavizat. Comp., de ex., rus. флексия (= rom. desinență) și rom. flexiune (= rus. словосложение).

² Vezi, acum în urmă, discuțiile în jurul terminologiei lingvistice slave, coordonate de o comisie specială de pe lângă Comitetul Internațional al Slavistilor. Cf. volumul colectiv *Славянская лингвистическая терминология*, I, Sofia, 1962. Vezi și cronica noastră, *Încercări de unificare a terminologiei lingvistice slave*, în volumul de față.

³ Considerații interesante privind terminologia lingvistică franceză în comparație cu cea rusă (și slavă, în general) au fost expuse de Paul Gerd de la prilejul celei de-a IV-a sesiuni, de la Ljubljana, a Comisiei terminologice internaționale de pe lângă Comitetul Internațional al Slavistilor. Vezi *Славянская лингвистическая терминология*, II, Sofia (sub tipar).

⁴ Există totuși (chiar în recentul *Dicționar rus-român*, Editura științifică, București, 1964) unii termeni lingvistici, uzuali, a căror traducere e necesar să fie revizuită. Astfel, rus. однородные члены предложения este tradus printr-o îmbinare pe cuvinte neuzuală, *părți omogene de propoziție* (cînd există, de fapt, un echivalent consacrat, înțeles în *Gramatica Academiei Republicii Socialiste România: părți de propoziție multiple*); *типа «linie de pauză»* este redat, greșit, prin *linișcă, cratimă (cratimă sau linișcă de unire fiind, în realitate, echivalentele rus. дефис sau черточка) etc.*

⁵ N-am amintit aici, din aceeași categorie, termeni ca фразеологическое сочетание și фразеологическая единица, întrucît aceștia au echivalente românești în terminologia curentă: *locuțiune* și, respectiv, *unitate frazeologică*. În traducerea lor se observă totuși unele fluctuații. Vezi, de ex., Florica Dimitrescu, *Locuțiunile verbale în limba română*, București, 1958, unde фразеологическое сочетание este redat prin *îmbinare frazeologică* (p. 33), iar фразеологическая единица prin *element frazeologic* (p. 15).